

О. ХЕНРИ
ПРЕОБРАЗЯВАНЕТО НА
МАРТИН БЪРНИ

Превод от английски: Людмила Левкова, 1997

chitanka.info

В защита на успокоителното въздействие, упражнявано от растението на Сър Уолтър^[1], нека разгледала случая Мартин Бърни.

Те строяха скоростната магистрала покрай западния бряг на река Харлем^[2]. „Плаващата столова“ на Денис Кориган, нает да извърши работата по договора, бе завързана за едно дърво на брега. Двайсет и двама мъже от малкия зелен остров бяха подложени там на изнурителен труд. Единият от тях, който работеше в кухнята на лодката-столова, беше от племето на варварите. Над всички тях стоеше непоносимият Кориган, който ги прищипорваше да работят, все едно че бяха роби на галера. Плащаше им толкова малко, че колкото и да се трепеха, повечето от групата изкарваха само колкото за храна и тютюн, а много от тях дори му бяха длъжници. Всички работници ядяха на лодката-столова, при това Кориган се грижеше да им осигурява добра дажба, защото така му работеха повече.

Мартин Бърни винаги оставаше последен, много след всички други. Беше дребен човек, целият мускули, ръце и нозе, със сивкаво червеникав а четинеста брада. Беше твърде лек за този вид дейност, която би могла да надхвърли капацитета на парна лопата.

Работата беше извънредно тежка. Освен това бреговете на реката гъмжаха от комари. Тъй както едно дете в тъмна стая впива поглед в бледата светлина на вдъхващ успокоение прозорец, така и тези черноработници наблюдаваха слънцето, което им докарваше единствения час през целия ден с по-малко горчив вкус. След вечеря те се скупчваха заедно на речния бряг и жаловито бръмчащите комари на рояци се понасяха надалеч, подгонени от гибелните вълма дим на дваайсет и три бълващи лули. Така обединени срещу общия враг, те изцеждаха от часа няколко добре наситени с пушек капчици от чашата на доволството.

С всяка изтекла седмица Бърни задлъжняваше все повече. Кориган държеше на лодката малък запас от стоки и ги продаваше на цени, които далеч не му бяха на загуба. Бърни беше редовен клиент на щанда за тютюн. Един пакет, когато отиваше на работа сутринта, и един, когато се връщаше вечерта — такава бе разкладката му на ден. Бърни беше заклет пушач. Въпреки това си беше чиста измислица, че се хранел с лула в устата, както говореха за него. Малкият човечец беше доволен. Имаше много храна, много тютюн и тиранин, когото да кълне, тъй че защо той, ирландецът, да не бъде доволен?

Една сутрин, на тръгване за работа заедно с другите, той спря при боровия тезгях за обичайния пакет тютюн.

— Повече не ти се полага — отсече Кориган. — Сметката ти е закрыта. Ти си губещо предприятие. Не, никакъв тютюн, синко. Повече никакъв тютюн на кредит. Ако искаш да продължаваш да работиш и да ядеш, давай, ама всичкия ти пушек излетя. Да ти кажа, най-добре си търси нова работа.

— Нямам тютюн за лулата си за днес, господин Кориган — поясни Бърни, без да проумява съвсем, че подобно нещо може да се случи точно на него.

— Изработи си го — рече Кориган — и тогава си купи.

Бърни остана. Нямаше представа какво друго би могъл да работи. Отначало не си даваше сметка, че тютюнът трябваше да му замести майка, баща, изповедник, любима съпруга и дете.

През следващите три дена все успяваше някак да си напълни лулата от пакетите на другите мъже, но после и те го отрязаха — всички, до един. Заявиха му безцеремонно, но приятелски, че от всички неща на света тютюн най-бързо се намира за другаря, който има нужда, но че отвъд належащата временна необходимост, настоятелното искане, предявявано към запасите на откликващия, крие сериозна опасност за самото приятелство.

Тогава мракът на преизподнята изригна и заля сърцето на Бърни. Засмукал трупа на безжизнената си къса лула, залитайки, той пое да изпълнява обичайните си задължения с количката, пълна с камъни и пръст, чувствайки за първи път, че върху му тегне проклятието на Адам. Хората, лишени от едно удоволствие, могат да потърсят други радости, но Бърни имаше само две утехи в живота си. Едната бе лулата му, а драгата — отчаяната надежда, че от другата страна на река Йордан няма да се строят скоростни магистрали.

Дойдеше ли време за храна, той оставяше другите да отидат преди него в плаващата столова и тогава се хвърляше на земята на четири крака и риеше в пръстта там където бяха седели другарите му, в отчаяни усилия да намери някое случайно изпаднало късче тютюн. Веднъж се промъкна до брега на реката и натъпка лулата си със сухи върбови листа. При първото дръпване на дима се изплю в посока към лодката и отправи към Кориган най-превъзходната ругатня, която знаеше — такава, дето започваше с първите Кориган, родени на белия

свят, и завършваше с онези, които ще чуят призивните трели на Габриел^[3]. Хрумна му дори беглата мисъл за убийство. Пет дена изкара без вкуса на тютюн. Той, който пушеше непрестанно и смяташе нощта за зле изкарана, ако не се събудеше за една-две лули под завивките.

Един ден някакъв човек спря при лодката и съобщи, че ще се предлага работа в парка в Бронкс, където се търсели много работници, защото щели да се правят подобрения.

След вечеря Бърни измина пеша трийсетина ярда надолу по брега на реката, за да избяга от влудяващия аромат на лулите на останалите. Седна на един камък. Мислеше да поеме към Бронкс. Там поне можеше да изкара за тютюн. Какво толкова, ако регистрите показват, че е длъжник на Кориган? Всеки човек си заслужава работата, на която седи. Но от друга страна му беше противно да замине без да си е уредил сметките с онзи безсърдечен негодник, който бе отнел пламъчето на лулата му. Имаше ли начин да го направи?

Стъпвайки тихо между буците пръст, към него се приближи Тони, онзи от племето на варварите, който работеше в кухнята. Той спря до Бърни, ухили му се и този нещастен човек, изпълнен с расова омраза и презрение към градския живот, изръмжа към него:

— К'во искаш бе, циганин?

Тони също си имаше болка и таен план. И той хранеше неистова омраза към Кориган, а освен това имаше преимущество да я открива в околните.

— Как ти се струва Кориган? — попита Тони. — Смяташ ли, че е добър човек?

— Да върви по дяволите! — отвърна другият — Дано черният му дроб се втечни и костите му се строшат от студа на сърцето му. Дано гробовете на предците му обраснат с копър, а внуците на децата му се родят слепи. Всяка глътка уиски да се превръща в пресечено мляко и всеки път щом кихне, да му излизат пришки на ходилата. А димът от лулата му... нека насълзява очите му, сълзите да падат на тревата, дето пасат кравите му, и да тровят маслото, което маже на хляба си.

Въпреки че красотата на този вдъхновен образ остана непонятна за Тони, той създаде у него твърдото убеждение, че в основен смисъл е насочен срещу Кориган. И тъй, с убедеността на съзаклятник, той седна на камъка до Бърни и му разкри тайния си замисъл.

Планът беше много елементарен. Всеки ден след вечеря Кориган имаше навика да поспива около час на койката си. По това време готвачът и помощникът му бяха длъжни да напуснат лодката, за да не се вдига никакъв шум, който би могъл да обезпокои тирана. Готвачът винаги прекарваше времето си в разходки. А планът на Тони бе следният: след като Кориган заспи, двамата с Бърни да отрежат въжетата, с които лодката е вързана за брега. Тони нямаше смелостта да го свърши сам. Тогава неуправляемата черупка щеше да се понесе по бързото течение и със сигурност щеше да се преобърне, удряйки се в някоя подводна скала.

— Хайде де, направи го — рече Бърни. — Ако гърбът те боли от боя, който понасяш, тъй както вътрешностите ми изгарят за аромата на глътка тютюн, няма начин да отрежем въжетата прекалено бавно.

— Тъй си е — отвърна Тони. — Ама нека изчакаме още десетина минути, та Кориган да има достатъчно време да заспи дълбоко.

Седнали на камъка, двамата зачакаха. Останалите мъже бяха на работа зад завоя на пътя и не се виждаха. Всичко щеше да мине добре... освен може би за Кориган, ако Тони не беше изкушен да разкраси сюжета с обичайната съпътстваща линия. Драматизмът бе неделима част от неговата природа и може би по тази причина той интуитивно боготвореше злодейските машинации като допълнителни сценични похвати. Затова той извади от пазвата си дълга, черна, прекрасна, отровна пура и я подаде на Бърни.

— Искаш ли да запушиш, докато чакаме? — попита той.

Бърни я сграбчи и отхапа кранчето ѝ както териер захапва плъх и я поднесе към устните си като отдавна изгубена любима. Той я запали, остави я да се разгори добре и дръпна тъй дълбоко, че краищата на сивочервеникавите му мустаци се усукаха около пурата като орлови нокти. Постепенно червенината изчезна от бялото на очите му и Бърни отправи замечтан поглед към хълмовете отвъд реката. Минутите идваха и си отиваха.

— Май вече е време да тръгваме — рече Тони. — Тоя проклетник Кориган много скоро ще се озове в реката.

Бърни се сепна, изръмжа и се изтръгна от транса си. Обърна глава и погледна с недоумение, обида и горчива суровост своя съучастник. След това издърпа леко пурата от устата си, но незабавно

я засмука отново, заби галъовно зъби в нея един-два пъти и заговори откъм ъгъла на устата си, като пускаше мъжествено кълбета пушек.

— Какво си замислил, подъл циганино? Нима заговорничиш срещу просветените раси на земята, ти, подбудител на незаконни престъпления! Нима искаш да оплетеш Мартин Бърни в мръсните номера на един подъл манго? Значи си за убийството на твоя благодетел, на онзи добър човек, дето ти дава храна и работа? На ти, недодялан убиец такъв!

Пороят негодувание, който се изля от Бърни, търсеше своя чисто физически израз. Носът на обувката му се устреми към бъдещия резач на въжета и го събори от камъка.

Тони стана и хукна да бяга. За пореден път му се налагаше да отнесе вендетата си към архива на възможните, но осуетени начинания. Той подмина лодката, но продължи да тича нататък, все по-далеч и по-далеч, защото по обясними причини се боеше да остане.

Дишайки дълбоко, Бърни известно време наблюдаваше как доскорошният му съучастник в заговора изчезва в далечината. После също пое по своя път с лице, обърнато по посока към Бронкс.

Зад него се стелеше диря от зловонен, отвратителен и гибелен дим, който обвиняваше душата му в покой и прогонваше птичките край пътя в най-дълбоките гъсталаци.

[1] Скандална личност, популяризираща тютюнопушенето в Англия през XVI век, бел.пр. ↑

[2] Приливна река в Ню Йорк Сити, между кварталите Манхатън и Бронкс, бел.пр. ↑

[3] Нов завет, Лука — един от архангелите вестители, който ще огласи пришествието на Месията, бел.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.